

Psychische liefde

Romy Verbruggen

Copyright © 2026 Romy Verbruggen.

Alle rechten voorbehouden.

Geen enkel deel van deze publicatie mag worden gereproduceerd, verspreid of verzonden in welke vorm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Eerste editie.

Gedrukt in Nederland.

Hoofdstuk 1

Hij hoorde haar voordat hij haar zag.

Zo was het altijd al geweest: mensen bereikten hem eerst als geluid, als een frequentie, als iets dat zich door de lucht bewoog op een manier die zijn zintuigen anders registreerden dan ogen of oren. Gedachten hadden voor hem een kleur, een textuur, een temperatuur. De meeste mensen dachten in grijstinten: functioneel, vlak, de gedachten van mensen die hun dag doorbrachten zonder het gevoel te hebben dat die bijzonder was.

Ze bedacht iets anders.

Het voelde als een schok – een plotselinge warmte die zijn borst trof, alsof iemand een raam had opengegooit in een kamer die te lang gesloten was geweest. Angst was het eerste gevoel. Niet zijn angst – dat wist hij meteen, met de zekerheid van iemand die al twintig jaar het verschil tussen zijn eigen emoties en die van anderen kende. Deze angst was niet van hem.

Ze kwam van iemand die al lange tijd bang was.

Niet de acute angst voor gevaar. Maar de chronische angst van iemand die heeft geleerd dat de wereld op onverwachte momenten haar tanden laat zien. De angst van een lichaam dat altijd paraat staat.

Nikos Vasilis stond bij het raam van het café en betastte haar voordat hij zich omdraaide.

Ze zat drie tafels achter hem.

Hij had haar nog niet aangekeken. Hij deed het bewust niet – een gewoonte die hij had ontwikkeld als bescherming voor zichzelf, want als hij keek, als hij gezicht en frequentie met elkaar verbond, werd de verbinding sterker. Anoniem was veiliger. Voor haar en voor hem.

Maar de gedachten bleven maar terugkomen.

Ik had die e-mail eerder moeten sturen. Hij zal denken dat ik slordig ben. Dat ik de deadline niet serieus neem. Waarom heb ik het uitgesteld, waarom doe ik dat altijd, waarom...

Hij filterde het weg.

Dat was altijd zijn eerste reactie: het wegduwen, de frequentie afsluiten, een mentale handeling die hij zo vaak had uitgevoerd dat hij er niet meer bij stilstond. Je filterde het weg, zoals je omgevingsgeluid in een drukke ruimte filtert. Je hoorde het wel, maar je luisterde er niet naar.

Maar haar gedachten keerden terug.

Niet opdringerig. Niet luidruchtig. Ze deden denken aan de manier waarop een geur terugkeert en je herinnert aan iets wat je niet precies kunt benoemen - onvrijwillig, zonder aankondiging, onlosmakelijk verbonden met iets wat je al wist voordat je het wist.

Hij filterde opnieuw.

Ze kwamen weer terug.

Nog een koffie bestellen, of is dat raar? Het is al de tweede. De barista kijkt al toe. Of misschien kijk ik zelf wel te veel. Ik kijk altijd te veel.

Een kleine, onwillekeurige glimlach verscheen in zijn mondhoek.

Hij verbood het hem zelf.

Hij had regels. Strikte regels, opgebouwd in twintig jaar tijd, voortkomend uit een gave waar hij niet om had gevraagd en die hij had leren dragen als een last die hij kon beheersen zolang hij de grenzen maar respecteerde. De regels waren simpel.

Bemoei je niet met andermans gedachten.

Raak hun emoties niet aan.

Verander nooit iets.

Hij had ze nooit gebroken.

Niet bewust.

Hij draaide zich om.

Later zou hij zichzelf wijsmaken dat het een reflex was geweest – dat hij had gekeken omdat zijn lichaam de beslissing had genomen voordat zijn hoofd kon ingrijpen. Dat zou waar kunnen zijn. Het was ook mogelijk dat hij het gewoon wilde en dat zijn hoofd hem achteraf een verklaring had gegeven.

Hij zag haar.

Ze zat voorovergebogen over een laptop, met één hand een koffiekopje vast en haar andere hand voor haar mond – haar wijsvinger langs haar lip, een gebaar van concentratie of bezorgdheid, hij kon het verschil nog niet zien. Donker haar dat iets te lang was geworden voor het kapsel dat het ooit had gehad. Een trui die iets te breed was bij de schouders. De manier waarop ze zat – licht voorovergebogen, bijna ineengedoken, de houding van iemand die ruimte innam met een soort verontschuldiging.

Hij kende die houding.

Hij had hem in anderen gezien - in mensen die hadden geleerd dat hun aanwezigheid een last was voor de ruimte om hen heen.

De bijlage. Ik was de bijlage vergeten. Drie uur werk en ik verstuur het zonder bijlage, en dan gaat het...

De paniek sloeg hevig en snel toe.

Hij voelde het in zijn eigen borst voordat hij het kon tegenhouden: haar paniek, haar versnelde hartslag, haar gedachten die alle kanten op schoten als een systeem dat te snel werkt.

Hij deed niets.

Hij deed niets, want dat was nu eenmaal de regel.

Maar hij keek haar aan en zag haar schouders optrekken, hoe haar vingers sneller begonnen te typen, hoe ze op haar onderlip beet op een manier die aangaf dat dit niet de eerste keer vandaag was.

En voordat hij het kon tegenhouden, dacht hij: ze heeft de bijlage al in de conceptmap opgeslagen. Ze heeft hem gisterenochtend voorbereid. Ze is hem niet vergeten.

Het had geen enkele invloed.

Het was een gedachte.

Maar gedachten leken op de een of andere manier met hem mee te slijpelen.

Ze stopte met typen.

Heel even – een fractie van een seconde – stond ze stil. Haar vingers boven het toetsenbord. Haar hoofd lichtjes gekanteld.

Vervolgens opende ze een map.

Ze vond de blindedarm.

De spanning in haar schouders nam af.

Nikos keek weg.

Hij nam zijn koffie. Hij keek naar buiten, naar de straat, naar de mensen die langs het café liepen, bezig met hun alledaagse leven, hun alledaagse gedachten en hun alledaagse grijstinten.

Hij had niets gedaan.

Hij had alleen maar gedacht.

Het was geen manipulatie als je er alleen maar over nadacht.

Dat zei hij tegen zichzelf.

Hij geloofde het bijna.

Ze bestelde een derde koffie.

Hij wist het al voordat de barista het hem had ingetypt - hij hoorde haar beslissing een seconde voordat ze het hem vertelde, de kleine overwinning op zichzelf van een vrouw die had besloten dat ze het misschien vreemd vond, maar het toch zou doen.

Hij glimlachte opnieuw.

Hij verbood het zichzelf opnieuw.

Hij zou vertrekken. Hij zat hier al veel te lang – hij had zijn koffie gedronken, zijn gedachten op een rijtje gezet, gedaan waarvoor hij gekomen was. Hij had geen reden om te blijven.

Morgen die presentatie. Twaalf mensen die naar me kijken. Twaalf mensen die verwachten dat ik weet wat ik doe.

Hij bleef zitten.

Niet om haar te helpen. Niet vanwege haar gedachten. Gewoon omdat zijn benen niet bewogen, zijn koffiekopje nog niet leeg was en er geen specifieke reden was om op dit precieze moment op te staan.

Dat was alles.

Soms vraag ik me af of iemand merkt hoeveel ik doe alsof. Of dat iedereen het zo doet. Of dat ik de enige ben.

Nikos staarde naar de straat buiten het raam.

In twintig jaar tijd had hij duizenden mensen gehoord. Misschien wel tienduizenden. Gedachten op gedachten op gedachten – de oneindige stroom van menselijke innerlijkheid die hij had leren filteren, blokkeren en categoriseren, totdat hij ermee kon leven zonder erdoor overweldigd te worden.

De meeste gedachten waren vergeetbaar.

Functioneel. Praktisch. De mentale logistiek van mensen die hun dag doorwerkten.

Soms hoorde hij iets dat hem raakte - een verdriet, een verlies, een moment van pure, onverwachte vreugde dat hij in zijn eigen borst voelde voordat hij het kon onderdrukken. Hij hield die momenten voor zich. Die momenten waren gevaarlijk, want ze herinnerden hem eraan dat hij levende mensen hoorde, dat levende mensen pijn hadden en dat hij die pijn kon verlichten als hij dat wilde.

Maar dat deed hij niet.

Regels.

Ik wil gewoon eens een dag wakker worden zonder als eerste te hoeven denken: wat gaat er vandaag mis?

Deze zin trof hem anders dan de andere.

Niet omdat hij dramatisch was – dat was hij niet. Hij was klein en eerlijk en uitgesproken op de manier van een gedachte die niemand ooit zou horen. De gedachte van een vrouw die alleen aan een tafel zat, een derde kop koffie had besteld, haar afspraak niet was vergeten en morgen een presentatie had.

Hij kende haar naam niet.

Hij herkende haar gezicht nauwelijks - hij had haar één keer aangekeken, misschien vijf seconden, genoeg voor donker haar, een te grote trui en de houding van iemand die zich verontschuldigde voor haar eigen aanwezigheid.

Hij kende alleen haar gedachten.

En haar gedachten waren het duidelijkste wat hij in jaren had gehoord.

Hij stond op.

Hij legde geld op de bar. Hij pakte zijn jas.

Hij liep langs haar tafel.

Hij keek haar niet aan.

Maar hij voelde haar aanwezigheid - de warmte van haar warmte, de frequentie van haar gedachten, het specifieke geluid van een geest die altijd te hard werkte en nooit rust vond.

Hij ruikt lekker, dacht ze.

En voordat hij zijn glimlach kon bedwingen, was hij al buiten.

Het was koud buiten.

Oktober in de stad - een kou die nog niet had bepaald of het wel winter zou worden, een kou die mensen met hun te dunne jassen en hun valse hoop op de proef stelde. Nikos stak zijn handen in zijn zakken en liep verder.

Hij dacht niet aan haar.

Hij dacht aan de vergadering die hij morgen had, aan de rapporten op zijn bureau en aan het telefoongesprek met zijn broer in Athene dat hij had uitgesteld.

Hij dacht niet aan haar.

Hij stak de straat over. Liep langs een boekwinkel. Hij bleef een tijdje staan voor een etalage die hij niet zag.

Hij dacht niet aan haar.

Maar hij wist - met de zekerheid van iemand die zichzelf al twintig jaar kende - dat hij naar dat café terug zou gaan.

Niet morgen.

Misschien zelfs niet deze week.

Maar hij zou teruggaan.

En precies dat was het begin van iets wat hij later niet meer kon stoppen.

Hoofdstuk 2

Haar naam was Lena.

Hij kwam er drie dagen later achter.

Hij was teruggegaan - natuurlijk was hij teruggegaan, dat wist hij al op het moment dat hij de deur van het café achter zich sloot - en daar was ze weer. Dezelfde tafel. Een andere trui, maar dezelfde houding: licht voorovergebogen, licht gebogen, het lichaam van iemand die met een excuus ruimte inneemt.

De barista had haar naam geroepen toen ze haar bestelling plaatste.

Lena. Heerlijke cappuccino voor Lena.

En hij had het gehoord en gevoeld hoe het klopte - hoe de naam aansloot bij de frequentie van haar gedachten, hun kleur, het specifieke geluid van haar innerlijk. Sommige namen pasten niet bij de drager ervan. Je hoorde een naam en de frequentie klopte niet, er was een dissonantie, een lichte valse noot.

Haar naam was volkomen correct.

Lena.

Hij had zijn koffie besteld en was gaan zitten - niet aan dezelfde tafel als de vorige keer, maar niet ver daarvandaan. Dichtbij genoeg.

Hij had zichzelf beloofd dat hij naar zijn eigen gedachten zou luisteren. Dat hij haar zou filteren. Dat hij zou doen wat hij altijd deed: de frequentie op de achtergrond laten, aanwezig maar niet aangezet, het mentale equivalent van achtergrondmuziek.

Het had tien minuten gewerkt.

Joosts reactie was zo... Ze stopte midden in haar gedachte. Hij voelde haar zoektocht naar het juiste woord. Verkleinen. Nee. Krimpen. Dat is het. Kleiner maken, op een manier die hij ontkent als ik het zeg. En dan vraag ik me af of ik het verkeerd zie. Maar ik zie het niet verkeerd.

Nikos keek naar zijn koffie.

Joost.

Een collega, vermoedelijk. Of misschien wel meer dan dat - de onderliggende gedachtegang was complexer dan puur professioneel, er zat een laag in die suggereerde dat de dynamiek verder reikte dan het kantoor.

Het ging hem niets aan.

Ik ga er niet met hem over praten. Dat heeft de vorige keer ook niets opgeleverd. Ik trek mijn conclusies, ik houd mijn mond en ik doe mijn werk, en uiteindelijk...

Ze stopte opnieuw.

Hij voelde haar frustratie als iets fysieks - een beklemmend gevoel achter zijn eigen borstbeen, de fysieke echo van haar emotie die zijn systeem binnendrong voordat hij het kon blokkeren.

Ze sloot haar laptop.

Abrupt. Het geluid was harder dan ze bedoeld had.

De vrouw aan de tafel naast haar keek op.

Lena keek niet achterom. Ze staaarde naar het tafelblad. Haar handen lagen plat op het strakke deksel van de laptop, de handen van iemand die iets probeerde vast te houden of juist los te laten, hij wist niet welke van de twee.

Ik ben zo moe, dacht ze. Niet van het werk. Maar van het constant moeten weten hoe ik overkom. Van het berekenen. Ik ben het berekenen zat.

Nikos hield zijn hand stevig om zijn koffiekopje en voelde zijn greep iets verstevigen.

Hij had duizenden mensen gehoord.

Tienduizenden.

Maar dit soort vermoeidheid – de specifieke, slopende vermoeidheid van iemand die bij elke interactie voortdurend berekende hoeveel ruimte hij kon innemen – dit soort vermoeidheid was hem op een onverwachte manier vertrouwd.

Het was ook zijn eigen vermoeidheid.

Een andere versie, een andere oorsprong. Maar hetzelfde skelet.

Hij heeft iets gedaan.

Hij deed het voordat hij er bewust voor had gekozen - of hij had wel gekozen, maar zijn bewustzijn registreerde de beslissing een seconde later, hij wist het niet meer, de volgorde was niet duidelijk.

Hij heeft niets in haar hoofd aangeraakt.

Hij heeft niets veranderd.

Hij deed slechts... dit: hij concentreerde zich op de frequentie van haar emotie en liet zijn eigen gemoedstoestand daaraan ondergeschikt. Raak haar niet aan, beïnvloed haar niet. Gewoon naast haar zijn, met de kalmte die hij bezat, de vrede die hij had leren cultiveren als het enige bruikbare aspect van een gave die hij nooit gewild had.

Het is alsof iemand een raam openzet in een benauwde kamer.

Hij deed niets.

Hij was er gewoon.

Ze ademde uit.

Langzaam, diep, de uitademing van een lichaam dat iets loslaat dat het te lang heeft vastgehouden. Ze keek op van de tafel. Ze pakte haar koffie. Ze dronk.

Nikos keek weg.

Hij had niets gedaan.

Het was geen manipulatie als je niets deed.

Het was geen manipulatie als je er alleen maar bij aanwezig was.

Dat zei hij tegen zichzelf.

Ze keek zijn kant op toen het kwart voor vijf was.

Hij wist het al voordat het gebeurde - hij voelde haar blik als een verandering in frequentie, een kleine verschuiving in de richting van haar aandacht.

Hij keek niet achterom.

Daar is hij weer, dacht ze. En toen, razendsnel, met zo'n snelheid waarmee gedachten door je hoofd flitsen dat je ze liever niet hebt: hij is knap.

Nikos staaarde naar de tafel.

Doe het niet, dacht ze verder. Je kent hem niet. Het is gewoon een man in een café.
Stop met kijken.

Hij glimlachte naar de tafel.

Hij verbood het zichzelf niet.

Deze keer verbood hij het zichzelf niet.

Hij heeft iets, dacht ze, en hij hoorde hoe ze zocht naar wat dat iets was, hoe ze haar eigen catalogus met beschrijvingen doornam en niets precies passends vond. Ik weet niet wat. Maar hij heeft iets.

Ze pakte haar laptop weer op. Ze opende hem. Ze begon te typen - anders dan voorheen, vloeiender, de vermoeidheid van een half uur geleden iets minder aanwezig.

Hij wist dat hij er niets mee te maken had.

Hoogstwaarschijnlijk.

Hij stond om half zeven op. Pakte zijn jas. Liep naar de uitgang.

Hij liep langs haar tafel.

Hij keek opzij.

Ze keek op.

Twee seconden. Misschien drie.

Hij zag haar gezicht voor het eerst echt – niet de vluchtige blik van de eerste dag, maar in het echt. Donkere ogen, een beetje te groot voor haar gezicht of juist precies goed, hij wist het nog niet. Een lichte frons, niet van woede, maar van het soort chronische gepieker dat rimpels veroorzaakte die er nog niet hoorden te zijn.

Ze keek achterom.

Geen glimlach. Geen knikje. Alleen maar kijken.

Hij knikte.

Ze knikte terug.

Hij liep verder.

Het was buiten kouder geworden. Hij stak zijn handen in zijn zakken en liep naar zijn appartement, acht blokken verderop, de route die hij blindelings kende.

Hij dacht aan haar frons.

Naar haar naam.

Hij heeft iets.

Hij dacht aan de regel die hij had overtreden - niet bewust, niet met de bedoeling te manipuleren, maar overtreden was overtreden, er was geen gradatie in regels, een regel was een regel.

Hij had haar rust gegeven.

Ze had het gevoeld.

Ze wist niets van hem af.

Dat was het probleem.

Dat was nu juist het probleem.

Thuis zat hij lange tijd bij het raam.

Zijn appartement was hoog, smal en stil op een manier die hij zelf had gecreëerd - geen overbodige meubels, geen overbodige voorwerpen, de inrichting van een man die wist dat zijn hoofd al vol genoeg was met de wereld om hem heen en die de ruimte om hem heen zo leeg mogelijk hield als tegenwicht.

Hij dacht aan de regels.

Ze waren daar niet voor niets.

In zijn jeugd – volgens de regels, voordat hij wist wat hij wist – had hij dingen gedaan waar hij nu niet meer naar omkeek. Geen slechte dingen, niet bewust, maar dingen die mis waren gegaan op manieren die hij pas achteraf begreep. Een vriend die een beslissing had genomen die niet als de zijne aanvoelde. Een meisje dat iets voor hem voelde dat hij onbewust had gekoesterd. Een leraar die hem vertrouwde op een manier die Nikos later analyseerde en begreep: dat vertrouwen was niet puur organisch ontstaan.

Hij wilde het niet.

Hij was ook niet gestopt.

Dat was het verschil: niet de intentie, maar de daad. Of juist het gebrek daaraan.

De regels waren grotendeels voortgekomen uit schaamte. Uit het besef dat een gave waar je geen controle over hebt, geen gave is maar een kracht die schade aanricht, ongeacht of je dat wilt.

Bemoei je niet met andermans gedachten.

Raak hun emoties niet aan.

Verander nooit iets.

Hij had vandaag iets geraakt.

Niet veel. Niet bewust. Maar toch iets.

Hij stond op. Liep naar de keuken. Zette water op.

Hij dacht aan haar stem - hij had die nog niet gehoord, alleen haar gedachten, maar haar gedachten hadden een klank en die klank was helder en warm en complexer dan die van de meeste mensen.

Hij dacht dat hij iets in handen had.

Hij dacht na over wat hij zou zeggen als hij haar zou ontmoeten. Haar echt leren kennen – niet via de kortste weg naar haar innerlijk, maar op de manier waarop mensen werden leren kennen: door woorden, door tijd, door de langzame ontvouwing van iemand die besloot dat de ander de moeite waard was.

Dat had hij zichzelf nooit toegestaan.

Hij kende mensen aan de hand van hun gedachten, en dat maakte een echte band onmogelijk – want hoe kon je iemand leren kennen als je het antwoord al wist voordat de vraag gesteld werd? Hoe kon je verrast worden door iemand die je van binnen al kende?

Maar Lena.

Ik wil haar op een normale manier leren kennen, dacht hij.

Het was een gedachte die hij niet meteen van zich afzette.

Hij liet hem bestaan.

Hij liet hem in de stille keuken zitten terwijl het water begon te koken en de stad zich buiten zijn avondleven afspeelde.

Normaal. Zonder haar gedachten te lezen. Zonder beïnvloeding. Zonder de kortste weg te kiezen.

Het water kookte.

Hij goot het erin.

Hij wist al dat het zou mislukken.

Niet de inleiding. Niet de verbinding.

De afstand.

De afstand was altijd ondraaglijk.

Dat was zijn eigen zwakte – de zwakte van iemand die altijd alles had gehoord en die de stilte van het normale niet lang kon verdragen.

Hij zou haar gedachten horen.

Hij zou invloed uitoefenen.

De enige vraag was wanneer hij zou ophouden zichzelf wijs te maken dat hij het niet deed.

Hoofdstuk 3

Nikos was negen jaar oud toen hij de gedachten van zijn moeder hoorde.

Niet voor het eerst - hij had altijd al iets gevoeld, een vaag gevoel, een onrust waarvan hij dacht dat iedereen die had. De manier waarop hij soms wist dat zijn vader boos was als hij de keuken binnenkwam. De manier waarop hij altijd naar de juf op school keek als ze een vraag wilde stellen. Hij dacht dat hij goed was in observeren. Dat hij gezichten kon lezen.

Maar op een dinsdagochtend in november, zat hij als negenjarige aan de keukentafel met zijn cornflakes en hoorde hij de gedachten van zijn moeder alsof ze luid en duidelijk aan het praten was.

Als ik nu wegging, zouden ze het pas vanavond merken.

Ze stond met haar koffie bij het raam. Haar rug naar hem toe. Ze had niets gezegd.

Maar hij had het wel gehoord.

Hij was zo geschrokken dat hij zijn kom van tafel had gestoten - de cornflakes lagen verspreid over de keukenvloer, de melk vormde een langzame witte golf. Zijn moeder had zich verbaasd omgedraaid, en hij had haar gezicht gezien en wist het: ze had niets gezegd.

Dat had ze gedacht.

Wat is er aan de hand? vroeg ze, en hij hoorde haar stem en tegelijkertijd haar gedachte: hij ziet er bleek uit, is hij ziek? Ik hoop niet dat hij ziek is, want dan kan ik niet...

Hij had zijn stoel naar achteren geschoven en was de keuken uitgerend.

Dat zou het begin zijn geweest.

De weken die volgden waren een soort hel die hij aan niemand kon uitleggen – de constante stroom van gedachten van anderen die hij niet kon stoppen, niet kon filteren, niet kon begrijpen. Zijn vader die aan geld dacht terwijl hij naar het nieuws keek. Zijn juf op school die aan haar weekend dacht terwijl ze uitlegde hoe je moest delen. Zijn klasgenoot Thomas die uitgebreid en in beelden aan het meisje drie rijen voor hem dacht, beelden die Nikos niet had willen zien.

Hij had al een week niet geslapen.

Hij had zijn ouders niets verteld.

Hij had geleerd het zelf te dragen, zoals hij later bijna alles zelf zou leren dragen - niet uit stoïcisme, maar vanuit de simpele overweging dat er niemand was die dit kon begrijpen.

Hij had het filteren zelf geleerd.

Jarenlange oefening. Van het opbouwen van mentale muren die hij naar behoefte kon optrekken en afbreken, dikker of dunner al naar gelang de situatie. Van het leren onderscheiden van zijn eigen emoties en die van anderen – de allereerste levensles van zijn bestaan, het fundamentele werk om te weten wie je bent wanneer de wereld constant haar binnenste over je heen stort.

Hij was er goed in geworden.

Hij was buitengewoon goed en stond zichzelf toe om in zijn meest eerlijke momenten na te denken.

Maar goed zijn betekende niet dat het makkelijk was.

Het betekende alleen maar dat het functioneerde.

Op een donderdagochtend in oktober zat hij aan zijn bureau in het kantoor van het architectenbureau waar hij werkte, te proberen een plattegrond te begrijpen, terwijl zijn collega Marcus drie meter verderop zat na te denken over zijn scheiding.

De scheiding van Marcus was zes weken geleden afgerond - juridisch, financieel en op papier. Maar Marcus dacht er nog steeds aan met de intensiteit van iemand die een wond steeds weer openrijt voordat hij hem kan helen.

Nikos had zijn muren opgetrokken.

Ze hebben geholpen.

Tot op zekere hoogte.

Hij keek naar de kaart en dacht aan Lena. Dat deed hij nu – de afgelopen drie dagen had hij gemerkt dat hij op willekeurige momenten aan haar dacht, niet bewust, maar als een reflex. Haar frons. Haar naam uitgesproken door de barista. Hij heeft iets.

Hij had het café de dag ervoor overgeslagen.

Bewust.

Hij had een andere koffiezaak gezocht, tien minuten lopen in de verkeerde richting, en had zijn koffie opgedronken, omringd door de alledaagse, grauwe gedachten aan mensen die hij niet kende en ook niet wilde leren kennen.

Het hielp niet.

Hij had de hele tijd nagedacht over wat zij op dat moment dacht.

Dat was het probleem met haar frequentie: ze had een aantrekkingskracht die hij niet volledig kon verklaren. Technisch gezien was er niets bijzonders aan. Ze was niet helderziend, niet paranormaal begaafd, en had geen bijzondere gave die hem aantrok. Ze was een gewone vrouw met een laptoptas, een te grote trui en een collega genaamd Joost die hem op een of andere manier kleinerde, iets wat hij ontkende.

Maar haar gedachten.

Haar gedachten waren zo helder.

De meeste mensen dachten in lagen: het bewuste bovenop het onbewuste bovenop het diepere onbewuste. Voor Nikos was alleen de bovenste laag toegankelijk, tenzij hij bewust dieper ging, wat hij zichzelf verbood. De bovenste laag was meestal voldoende om iemand te leren kennen op het niveau dat hij nodig had: functioneel, basaal, genoeg om zich in te kunnen redden.

Lena dacht in één laag.

Of beter gezegd: haar verschillende lagen waren volledig transparant voor elkaar. Er was geen onderscheid tussen wat ze bewust dacht en wat ze voelde – alles was tegelijkertijd aanwezig, eerlijk, onverwerkt, de soort innerlijkheid van iemand die niet had geleerd zichzelf te bedriegen.

Dat was zeldzaam.

Dat was - hij zocht naar het woord en vond het met tegenzin - prachtig.

Marcus, die naast hem zat, moest weer aan zijn ex-vrouw denken.

Nikos heeft zijn muren opgetrokken.

Hij bekeek de kaart.

Hij dacht aan morgen.

Hij ging terug.

Vrijdagmiddag, half vijf, het tijdstip waarop hij inmiddels had gemerkt dat ze er altijd was - niet elke dag, niet altijd op hetzelfde tijdstip, maar vrijdagmiddag leek een constante. Misschien werkte ze op vrijdag thuis. Misschien was het café haar kantoor voor die ene dag.

Hij ging naar binnen.

Ze was er.

Hij bestelde zijn koffie zonder naar haar te kijken. Betaalde. Nam zijn kopje mee. Koos een tafel.

Hij koos de tafel naast de hare.

Niet hetzelfde - dat zou te direct, te opzettelijk zijn geweest, de actie van iemand die iets wil en dat niet verbergt. Maar afgezien daarvan. Het lag er dicht genoeg bij om de frequentie duidelijk te maken.

Volgende week is de deadline. Als ik nu twee hoofdstukken per dag schrijf... Ze rekende het uit. Hij voelde hoe ze de getallen in haar hoofd rangschikte, de kleine voldoening van een plan dat wiskundig correct was, ook al liep de uitvoering anders af. Misschien. Als Joost me niet toestaat om rond te lopen voor zijn...

Ze stopte.

Hij voelde dat haar aandacht verschoof.

Ze had hem gezien.

Hij is terug, dacht ze. En toen, nog sneller: dezelfde man. Nu al drie keer. Of vier. Hij is dichterbij dan normaal.

Nikos keek naar zijn koffie.

Weet hij dat ik kijk? Waarschijnlijk niet. Ik val niet zo op. Of misschien val ik juist te veel op. Stop met kijken.

Hij glimlachte naar zijn kopje.

Hij glimlachte, dacht ze, en die gedachte zorgde voor een lichte, onvrijwillige spanning – een soort spanning die je voelt als je iets ziet wat je liever niet ziet. Zijn koffie. Wat vreemd. Wie glimlacht er nou naar zijn koffie?

Hij hief zijn hoofd een fractie op.

Alsof hij met zichzelf aan het proosten was.

O, dacht ze.

Hij hoorde de gedachte en alles wat erin zat - de verwarring, de kleine onverwachte warmte, de snelle twijfel die erop volgde: of hij heeft gewoon een goede dag en ik maak er iets van.

Hij draaide zijn hoofd naar haar toe.

Ze keek niet snel genoeg weg.

Begrepen.

Hij zag hoe zij het zelf zag - de lichte bloes op haar wangen, de reflex om weer naar haar laptop te kijken.

"Goedemiddag," zei hij.

Zijn stem klonk rustiger dan hij zich voelde.

Ze keek op. Let op, als iemand controleert of de grond draagkrachtig is.

"Goedemiddag," zei ze.

Hij heeft een accent. Grieks? Iets Mediterraans. Donkere ogen.

"Je bent hier vaker," zei hij.

Het was geen vraag.

"Jij ook," zei ze.

Hij knikte. "Het is een goed café."

"De koffie is gemiddeld," zei ze. "Maar de wifi werkt wel."

Hij keek haar aan. Ze had het zonder na te denken gezegd – hij hoorde hoe de woorden haar ontglipt waren voordat ze ze op gepastheid had kunnen beoordelen. Nu wachtte ze op zijn reactie met de lichte alertheid van iemand die gewend is aan directheid die verkeerd afloopt.

"De koffie is inderdaad gemiddeld," zei hij.

Ze ontspande zich een klein beetje.

Hij stemt ermee in, dacht ze. Dat is onverwacht. Mensen verdedigen hun keuzes altijd.

"Nikos," zei hij.

"Lena," zei ze.

Hij knikte alsof hij het voor het eerst hoorde.

Ze keken elkaar even aan - de specifieke stilte van twee mensen die net hun naam hadden uitgewisseld en nu niet wisten of dit het begin of het einde van een gesprek was.

Stel een vraag, dacht ze, en hij wist niet zeker of ze dat bij zichzelf dacht of dat het een soort knikje naar hem was, bewust of onbewust. Stel een vraag, want anders wordt dit ongemakkelijk en ik voel me al ongemakkelijk genoeg.

'Wat ben je aan het schrijven?' vroeg hij.

Ze keek hem aan. 'Hoe weet je dat ik aan het schrijven ben?'

"Je hebt een schrijfhouding," zei hij. "Voorovergebogen. Ook je vingers boven het toetsenbord als je nadenkt."

Hij lette op mijn houding, dacht ze. Die gedachte had een dubbele betekenis: een beetje nervositeit en iets dat daarmee samenviel, iets warmers.

"Rapporten," zei ze. "Voor een bouwbedrijf. Niet zo interessant."

"Rapporten kunnen interessant zijn."

Ze keek hem aan met de blik van iemand die kan bepalen of iemand sarcasme gebruikt of niet. "Je bent architect," zei ze.

Nu was het zijn beurt om verrast te worden.

"Hoe weet je dat?"

Ze knikte naar zijn tas op de stoel naast hem - een schoudertas waaruit een hoek van een rol tekeningen stak. "Een weloverwogen gok."

Hij keek naar zijn tas.

Slim, dacht hij. En toen, een seconde later: ze had hem geobserveerd. Ze had gelet op wat hij bij zich droeg. Ze had nagedacht over wie hij was.

Ik dacht na over wie hij was, haar gedachte bevestigd, alsof zijn gedachten haar hadden doordrongen - wat niet zo was, wat onmogelijk was, de verbinding was er

niet, hij kon niet op commando zenden of ontvangen. Maar het was zo accuraat dat hij een tijdje niets zei.

"Inderdaad," zei hij. "Architect."

Ze knikte. Keek weer naar haar scherm.

Het gesprek was voorbij.

Of het gesprek al begonnen was.

Hij kende zichzelf niet.

Maar hij voelde – terwijl hij zijn koffie dronk, zij typte en het café om hen heen zijn vrijdagmiddagleven beleefde – dat er iets veranderd was. Iets kleins. Een eerste steen die hij had tegengehouden.

Hij is anders dan ik dacht, dacht Lena na een tijdje.

Hij vroeg zich niet af hoe zij hem vond.

Hij deed niets met de informatie.

Maar hij hield hem vast.

Hoofdstuk 4

Hij leerde Joost kennen via haar gedachten.

Dat was de ongemakkelijke realiteit van zijn gave: hij kende de mensen in het leven van anderen nog voordat hij ze had ontmoet, soms beter dan die mensen zichzelf kenden. Het was voyeurisme zonder opzet, een schending die hij niet alleen kon stoppen.

Joost was twee jaar lang haar leidinggevende binnen het bedrijf.

Joost had haar eens na het werk mee uit eten genomen en de rekening betaald op een manier die iets verwachtte zonder het expliciet te zeggen. Joost gebruikte soms woorden als 'neem het niet persoonlijk' en 'ik zeg het voor je eigen bestwil' wanneer hij haar tijdens vergaderingen, in het bijzijn van anderen, op haar werk afkraakte. Joost had eens haar tas horen vallen en was niet gehurkt om hem op te vangen, maar merkte wel op dat ze blijkbaar meer bij zich droeg dan goed voor haar was.

Nikos wist dit allemaal door de manier waarop Lena aan hem dacht – niet direct, want ze dacht niet veel aan Joost als ze in het café was, ze probeerde hem daar buiten te houden. Maar soms sijpelde hij erdoorheen. Zoals een naam die ze noemde tijdens het schrijven van een e-mail. Als een schaduw over een gedachte die over iets anders ging.

Joost heeft mijn concept veranderd zonder het me te vertellen, dacht ze op een dinsdagochtend, twee weken na hun eerste gesprek. Mijn naam staat er nog steeds op, maar zijn aantekeningen zijn verdwenen. Als de klant ernaar vraagt, ga ik het verdedigen, want mijn naam staat erop en dat weet hij.

Nikos las de zin in haar gedachten en voelde hoe koud hij het had.

Niet de kilheid van iemand die niet begreep wat er gebeurde. Maar de kilheid van iemand die het volkomen begreep.

Ze zaten nu aan dezelfde tafel.

Het was geleidelijk gegaan - zo geleidelijk dat hij later niet meer precies kon aanwijzen wanneer de omslag had plaatsgevonden. Na het eerste gesprek hadden ze elkaar twee keer begroet zonder iets te zeggen. Daarna volgde een kort gesprek over het weer, ironisch genoeg bedoeld door haar, maar letterlijk opgevat door hem, en

ze had gelachen - hij had haar horen lachen en gevoeld hoe anders het was dan hij had verwacht, vollediger, minder terughoudend dan de rest van haar.

Nu zaten ze aan dezelfde tafel.

Ze hebben gewerkt.

Parallel aan elkaar, ieder in zijn eigen wereld, maar aan dezelfde tafel.

'Slechte dag?' zei hij.

Ze keek op van haar scherm.

"Een doorsnee dag," zei ze. "Gemiddeld, net als de koffie hier."

"Dat klinkt als een slechte dag."

Ze leunde achterover. Keek hem aan - die specifieke blik die hij nu herkende als haar beoordelende blik, de blik die bepaalde hoeveel ze zei.

"Iemand heeft mijn werk veranderd zonder het mij te vragen," zei ze. "En ik kan er niets over zeggen."

"Waarom niet?"

"Omdat het ingewikkeld is."

Hij knikte. Hij vroeg niet door – dat hoefde hij ook niet, hij wist al meer dan ze hem wilde vertellen. Maar hij wilde het van haar horen. Op haar eigen manier, in haar eigen woorden, de versie die zij koos.

"Dat klinkt frustrerend," zei hij.

"Ja." Ze keek hem aan. "Ik denk dat jij het wel ter sprake zou brengen."

"Waarschijnlijk wel."

'Dat is het verschil.' Ze draaide zich weer naar haar laptop. 'Sommige mensen kunnen dingen ter sprake brengen zonder de situatie te verergeren. Anderen kunnen dat niet.'

'Dat kan ik niet,' dacht ze, en die gedachte was eerlijker dan wat ze had gezegd - niet omdat ze hem wilde bedriegen, maar omdat sommige dingen te belangrijk waren om hardop te zeggen.

Nikos bekeek zijn tekeningen.

Hij dacht aan Joost, die hij nooit had ontmoet, maar van wie hij al wist wat voor soort persoon hij was.

"Als iemand je werk bewerkt en er zijn naam niet onder zet," zei hij langzaam, alsof hij een bewering aan het toetsen was tijdens het formuleren, "profiteert hij van jou en beschermt hij zichzelf tegelijkertijd."

Lena keek op.

'Dat is een manier om het te zeggen,' zei ze.

"Is dat onjuist?"

Ze zweeg even. Nee, dacht ze. Het is niet onjuist.

"Het is ingewikkelder," zei ze hardop.

"Dat is wat mensen altijd zeggen over situaties die in werkelijkheid simpel zijn, maar waarbij de simpele versie te verontrustend is om te accepteren."

Ze staaarde hem aan.

Hij besepte dat hij te ver was gegaan – niet door haar gedachten te lezen, maar door te zeggen wat hij zag. Hij had een grens van het gesprek overschreden, de onuitgesproken grens van een koffiedate die eigenlijk geen afspraak was, maar een toevallige ontmoeting tussen twee mensen die aan dezelfde tafel zaten.

'Sorry,' zei hij. 'Dat was-'

'Nee,' zei ze. Ze schudde haar hoofd. 'Je hebt gelijk. Dat is precies wat het is.' Ze keek naar haar scherm. 'Ik wilde het gewoon niet op die manier horen.'

Want als ik het zo hoor, dacht ze, dan moet ik er iets mee doen.

Ze zeiden een tijdlang niets.

Het was een andere stilte dan de voorgaande – voller, iets zwaarder, de stilte van twee mensen die iets uitwisselden dat meer was dan koeien en kalveren.

"Nikos," zei ze.

"Ja."

"Waarom zeg je dingen die anderen niet zeggen?"

Hij dacht na. Eerlijk gezegd, niet de sociaal wenselijke versie, maar de echte.

"Ik luister al heel lang naar mensen," zei hij. "Op een manier die de meeste mensen niet doen. Je leert patronen herkennen."

Dat is niet de hele waarheid, dacht ze. Hij hoorde het haar in gedachten zeggen – de intuïtie van een vrouw die op haar eigen manier mensen goed kon doorgronden. Maar het is ook geen leugen.

'Je bent raar,' zei ze.

"Dat zeggen mensen vaker."

"Ik bedoel het als een compliment."

En dat, dacht Nikos bij zichzelf, is het gevaarlijkste wat ze tot nu toe heeft gezegd.

Hoofdstuk 5

Het begon zo klein dat hij het pas achteraf herkende.

Op woensdagochtend zat Lena aan hun tafel – inmiddels was het hun tafel, een stilzwijgende afspraak, de plek die ze voor de ander vrijhielden als een van hen er eerder was geweest – en ze had de paniek van een presentatie die over twee uur zou beginnen.

Nikos hoorde het voordat ze er zelf erg in had.

Ze hadden de presentatie goed voorbereid. Haar materiaal was degelijk – hij wist dat niet alleen omdat hij haar gedachten had gehoord, maar ook omdat hij haar werk had gezien, de nauwkeurigheid van iemand die haar werk serieus nam. Maar ze geloofde het niet. Ze liep de dia's in gedachten door en bij elke dia zag ze niet wat er goed aan was, maar wat er mis kon gaan.

Dia zeven is te vol. Als ze dia zeven zien, denken ze dat ik niet kan selecteren. Joost zei de vorige keer iets over mijn neiging om te veel informatie te geven. Misschien heeft hij gelijk. Misschien...

Nikos heeft gefilterd.

Hij deed zijn werk. Hij bekeek zijn tekeningen.

Misschien ben ik gewoon te complex.

Hij stopte.

Hij legde zijn potlood neer.

Te veel voor mij. Niet te veel informatie op een dia. Te veel voor haar - te veel gedachten, te veel zorgen, te veel van alles wat haar maakte tot wie ze was. Het was de gedachte van iemand die een verkeerde conclusie had getrokken uit een verkeerde bron en die conclusie vervolgens gebruikte om zichzelf fundamenteel klein te houden.

Dat had Joost gezegd.

Niet met die woorden – Joost was slimmer dan het zo te formuleren – maar die kern was in haar geplant door iemand die er belang bij had dat ze zichzelf kleiner zou zien dan ze was.

Nikos keek haar aan.

Ze zat met haar ogen op het scherm gericht, maar hij wist dat ze niet aan het lezen was - ze zat in gedachten verzonken, gevangen in een cirkel van twijfel die steeds kleiner werd en steeds sneller ronddraaide.

Hij heeft iets gedaan.

Later zou hij het analyseren - later die avond, in zijn appartement bij het raam, zou hij terugkijken op dit moment en het benoemen zoals het was. Maar op dat moment, aan die tafel, deed hij het al voordat hij het benoemde.

Hij concentreerde zijn aandacht op haar frequentie.

Niets veranderen - althans, dat hield hij zichzelf voor. Maar kijken. Zien wat er was. En terwijl hij keek, terwijl zijn aandacht volledig op haar gericht was zoals hij zelden toestond, voelde hij hoe zijn eigen gemoedstoestand - zijn vrede, zijn relatieve stilte - de ruimte naast haar vulde.

Niet inbegrepen.

Naast haar.

Hoe een heet voorwerp de temperatuur van de ruimte eromheen beïnvloedt zonder deze aan te raken.

Ze haalde dieper adem.

Niet dramatisch - hij betwijfelde of iemand die naar haar keek het zou zien. Maar hij hoorde het in haar gedachten: de cirkel draaide iets langzamer. De paniek was minimaal.

Dia zeven bevat drie kernpunten, dacht ze plotseling, en die gedachte was anders dan de voorgaande – helderder, functioneler. Drie is genoeg. De rest staat in de bijlage. Als ze meer willen, kunnen ze erom vragen.

Ze typte iets.

Ze knikte naar haar eigen scherm.

Ze sloot haar laptop.

'Ik moet gaan,' zei ze. Ze stond op. Keek hem aan. 'Presentatie.'

"Je bent er klaar voor," zei hij.

Ze keek hem aan met een uitdrukking die hij nauwelijks kon lezen - niet aan haar gedachten, want die waren op dat moment vrij van twijfel en vol van de pragmatische focus van iemand die een taak heeft, maar aan haar gezicht. Iets wat bijna vroeg: hoe weet je dat?

"Hopelijk," zei ze.

"Niet hopelijk," zei hij. "Gewoon."

Ze pakte haar tas.

Bij de deur draaide ze zich even om.

Hij bekeek zijn tekeningen.

'Hoe doet hij dat toch?', hoorde hij haar denken toen de deur achter haar dichtviel.
'Hoe weet hij precies wat ik moet horen?'

Hij wist het antwoord.

Hij heeft het niet geschreven.

Die nacht bij het raam.

Hij zat er lange tijd.

Hij had een glas wijn ingeschonken dat hij zelf niet dronk. Hij keek naar de stad buiten, naar de lichten die aangingen in de appartementen tegenover hem, naar de levens die zich achter het glas afspeelden.

Hij had haar angst gesmoord.

Hij had het subtiel gedaan - zo subtiel dat hij zichzelf had kunnen wijsmaken dat het niet opzettelijk was. Dat het gewoon zijn aanwezigheid was geweest. Dat mensen nu eenmaal rustiger werden in het gezelschap van iemand die stil was.

Maar hij had wel beter moeten weten.

Hij had zijn gave gebruikt.

Niet zwaar. Niet drastisch. Maar wel gebruikt.

De regel was duidelijk: raak hun emoties niet aan.

Hij had haar emoties geraakt.

Hij dronk zijn wijn op.

Het probleem was – en dit was het probleem dat hij had proberen te vermijden en dat nu onvermijdelijk de kop opstak, iets wat altijd al gaande was geweest – het probleem was dat het had gewerkt.

Ze had de presentatie gegeven.

Hij wist het zonder dat ze het hem vertelde, omdat ze hem een bericht had gestuurd. Ze hadden een week geleden nummers uitgewisseld – zo terloops dat hij het moment zelf bijna was vergeten – en nu had ze hem een bericht gestuurd: drie belangrijke punten. Geen vragen over die zeven. Je had gelijk.

Hij had het bericht zes keer gelezen.

Niet vanwege de inhoud.

Omdat ze hem een bericht had gestuurd.

Ze had hem iets verteld. Spontaan, zonder aanleiding, zo'n berichtje dat je naar mensen stuurt als je ze iets gunt - een kleine triomf, een bevestiging, nieuws dat eigenlijk geen nieuws was, maar dat je toch wilde delen.

Ze had het met hem gedeeld.

Hij antwoordde: Dat wist ik al.

Te zelfverzekerd. Te direct. Maar ze was terug: irritant, en een seconde later: maar op een goede manier.

Hij zat bij het raam, keek naar de stad en dacht aan de dunne lijn die hij die ochtend had overschreden.

Hij had haar emoties geraakt.

Hij had haar geholpen.

Ze wist het niet.

Dat was het probleem: niet wat hij had gedaan, maar wat ze niet wist. Want als ze het had geweten – als ze had kunnen kiezen – had ze misschien nog steeds ja gezegd. Misschien had ze de hulp wel geaccepteerd.

Maar ze had geen keuze kunnen maken.

En keuzevrijheid was het enige dat telde.

Ik doe het niet meer, besloot hij.

Hij geloofde het toen hij het dacht.

Hoofdstuk 6

Hij heeft het weer gedaan.

Vier dagen later, op een zondagmiddag, hadden ze afgesproken - niet in het café, maar in een nabijgelegen park, haar idee. Ze had gezegd dat ze frisse lucht nodig had en gevraagd of hij mee wilde komen, op een toon waarop ze zich al meteen na de vraag schaamde.

Hij was meegegaan.

Ze wandelden langs het water. Oktober was aan de gang en het werd steeds kouder; de bladeren op het pad kraakten bij elke stap. Ze had haar handen in haar zakken en praatte over een boek dat ze aan het lezen was. Hij luisterde naar haar stem, haar echte stem, niet naar de gedachten die eronder schuilgingen, maar naar de stem zelf. Hij ontdekte dat hij haar stem net zo mooi vond als haar gedachten: eerlijk, een beetje onregelmatig, de stem van iemand die niet altijd wist wat ze ging zeggen voordat ze het zei.

Hij was er nog niet helemaal.

Want onder het gesprek hoorde hij de andere laag – de laag die ze verborgen hield, de laag van de dag die ze had gehad voordat ze hem belde. Joost had haar werk besproken tijdens een vergadering en haar naam geen enkele keer genoemd. Ze had het gemerkt. Iedereen had het gemerkt, maar niemand had er iets van gezegd.

Ze had het over het boek.

Maar ze dacht aan de vergadering.

Stop, dacht ze bij zichzelf - hij hoorde het duidelijk. Niet vandaag. Vandaag ben jij hier. Vandaag draait het om het park, de bladeren en Nikos, die naar je luistert zoals zelden anderen naar je luisteren.

Hij maakte een misstap.

Ze had gelijk: hij luisterde naar haar op een manier waarop mensen zelden luisterden. Maar niet zoals zij dacht. Niet omdat hij zo goed kon luisteren. Maar omdat hij letterlijk alles hoorde.

'Je bent er nog niet helemaal,' zei ze.

Hij keek haar aan. "Sorry."

"Nee, geen spijt." Ze glimlachte. "Ik zat ook niet helemaal in het verhaal. Ik had een slechte dag."

"Zeg eens."

Ze schudde haar hoofd. "Ik wil er niet over praten."

Maar ik wil erover nadenken, hoorde hij. Ik kan er niet mee ophouden en dat is het ergste: dat het in mijn hoofd blijft hangen, ook al wil ik dat niet.

Ze liepen verder.

Ze had het over iets anders – een restaurant waar ze was geweest, een film die ze misschien wilde zien, kleine dingen die nergens toe leidden. Haar stem klonk lichter dan haar gedachten. Ze creëerde een schijn van een gewone middag, terwijl de vergadering zich eronder gewoon afspeelde.

Hij deed het niet bewust.

Of hij deed het zonder het bewust te benoemen - dat onderscheid durfde hij zelf niet meer te maken.

Hij liet zijn aanwezigheid iets verder reiken dan gebruikelijk. Niet in haar gedachten – hij beïnvloedde haar gevoelens niet, hij veranderde niets. Maar de vrede die hij uitstraalde, de specifieke kalmte die hij had leren cultiveren, die liet hij een beetje groeien. Een fractie. Genoeg.

Ze stopte midden op het pad.

'Dat is vreemd,' zei ze.

Hij keek haar aan. Zijn hart sloeg even te snel.

"Wat?"

'Ik ben er gewoon mee gestopt om eraan te denken.' Ze keek hem aan met een frons die vragend uitstraalde, niet boos. 'Ik kon het niet de hele dag loslaten en nu is het gewoon weg.'

Het is de lucht, dacht ze. Of het lopen. Of omdat ik aan het praten ben.

Hij zei niets.

'Misschien ben je wel prettig gezelschap,' zei ze, bijna als een vraag.

'Misschien,' zei hij.

Ze liepen verder.

Hij telde het in zijn hoofd.

Eerste keer: de presentatie.

Tweede keer: nu in het park.

Hij hield een teller bij.

Alsof tellen het eerlijker maakte - alsof het benoemen van de frequentie compenseerde voor het feit dat hij het steeds maar weer deed.

Ze kwamen bij een bankje aan het water. Ze gingen zitten, zo dicht bij elkaar dat de kou geen andere keus liet. Haar schouder raakte de zijne.

Ze heeft niets gezegd over het contact.

Hij deed niets met het contact.

Ze keken naar het water.

Dit is fijn, dacht ze, eenvoudig en direct zoals haar gedachten soms waren als ze vergat er een filter op te zetten. Dit is gewoon fijn.

Nikos keek naar het water.

Hij dacht aan de toonbank.

Hij dacht na over hoe gemakkelijk het was.

Dat was het gevaarlijkste eraan: niet het geschenk zelf, maar hoe gemakkelijk het was. Hoe weinig het kostte. Hoe groot het effect was in verhouding tot de moeite. Hij hoefde niets anders te doen dan op een bepaalde manier aanwezig te zijn, en zij voelde het – ze noemde het zijn aanwezigheid, zijn rust, goed gezelschap, zonder te beseffen dat het geen passieve eigenschap was, maar een actieve keuze.

De teller stond op twee.

Hij wist dat er drie zouden komen.

Hoofdstuk 7

November.

Ze zagen elkaar nu drie, vier keer per week.

Soms in het café. Soms buiten - een wandeling, een lunch, een keer in een museum, een idee van haar, waar ze door de zalen liep en overal hardop commentaar op gaf, tot irritatie van anderen, maar niet van hem, want hij hoorde haar gedachten bij elk schilderij en haar gedachten waren grappiger en scherper dan wat ze zei.

Ze waren vrienden.

Of zoiets als 'vrienden' - het woord voelde te letterlijk voor hem, maar het was tegelijkertijd het meest passende woord. Ze kenden elkaar nu. Ze wisten dingen van elkaar. Ze hadden de lagen voorbij de eerste lagen bereikt, de lagen die zich ontvouwen wanneer mensen genoeg tijd met elkaar doorbrengen.

Hij wist meer dan ze dacht.

Dat was de constante, de fundamentele asymmetrie die hij niet kon oplossen: hij wist alles wat ze hem vertelde en alles wat ze hem niet vertelde, en zelfs alles waarvan ze niet eens wist dat ze het dacht. Zij wist alleen wat hij ervoor koos te laten zien.

En hij had ervoor gekozen om veel dingen niet te laten zien.

De teller stond op zeven.

Hij was ergens bij vijf gestopt met tellen, omdat het tellen de illusie had gewekt dat hij er controle over had, en hij kon zichzelf niet langer voorliegen dat hij er controle over had.

Hij deed het elke keer als ze bij hem was.

Niet zwaar - nooit zwaar, zei hij tegen zichzelf. Het was nooit moeilijk, en dat was ook zo. Het was nooit drastisch. Hij veranderde zijn beslissingen niet en plantte geen gedachten. Maar hij dempte zijn stem. Hij kalmeerde. Als ze gespannen was, maakte hij de ruimte naast haar stiller. Als ze in gedachten verzonken was, liet hij zijn eigen licht ernaast achter.

Ze was van hem afhankelijk geworden.

Dat woord - afhankelijk - had hij lange tijd vermeden. Maar het was wel het juiste woord.

Ze belde hem als ze een slechte dag had. Ze ging bij hem langs als Joost iets had gedaan wat haar dwarszat. Ze had hem ooit – bijna achteloos, zoals mensen de belangrijkste dingen zeggen – verteld dat ze de afgelopen weken beter had geslapen.

Ik denk dat jij er iets mee te maken hebt, had ze gezegd. Dat klinkt vreemd.

'Dat klinkt niet vreemd,' antwoordde hij.

Ze had hem met die onderzoekende blik aangekeken.

Hij ontkent het niet, dacht ze. Dat is vreemd. De meeste mensen zouden het ontkennen.

Hij had het niet ontkend, want ontkennen zou een leugen zijn geweest en hij had haar al niet genoeg verteld. Eén leugen minder voelde als integriteit. Dat was het niet – dat wist hij – maar zo voelde het wel.

De toonbank was overbodig geworden.

Hij was gestopt met tellen omdat tellen suggereerde dat het een uitzondering was – dat hij het deed, dan stopte en het vervolgens weer deed. Maar het was geen uitzondering meer. Het was de regel geworden. Elke keer dat ze bij hem was, was hij er op een manier die haar beïnvloedde.

En hij was verslaafd geraakt aan haar gedachten.

Dat was het woord dat hij uiteindelijk gebruikte op een donderdagavond, alleen in zijn appartement, zijn wijn onaangeroerd. Verslafd. De gedachten van anderen hadden hem altijd belast – een constante stroom die hij moest filteren en blokkeren, de prijs van een gave waar hij niet om had gevraagd. Maar haar gedachten – hij had er niet om gevraagd haar gedachten te filteren. Hij wilde haar gedachten horen.

Hij wilde weten wat ze dacht toen ze wakker werd.

Hij wilde weten wat ze dacht als ze aan hem dacht - en ze dacht nu vaker aan hem, de gedachten die hij hoorde als hij te dicht bij haar in de buurt kwam, de gedachten die ze zelf niet hardop zou uitspreken, maar die er wel degelijk waren.

Hij begrijpt me op een manier die ik niet kan uitleggen.

Ik voel me anders bij hem dan bij anderen.

Ik vertrouw hem, en ik weet niet precies waarom, maar het voelt onwrikbaar.

Hij koesterde dat vertrouwen telkens wanneer hij haar kalmeerde.

Hij wist het.

En hij bleef het doen.

Op een vrijdagavond in november belden ze – niet afgesproken, zij had gebeld, haar stem een beetje vlak, wat verraadde dat ze een zware dag had gehad. Ze hadden een uur lang gepraat over van alles en niets. Hij had haar gehoord, haar gedachten en haar stem, de twee lagen die hij inmiddels maar al te goed kende.

Na het gesprek had ze gezegd: "Ik weet niet wat ik de laatste tijd zonder jou zou doen."

Hij had niets gezegd.

Dat is een probleem, dacht hij.

Omdat ze het als compliment bedoelde.

Maar het was wel een diagnose.

Ze was afhankelijk van de rust die hij haar gaf – een rust die hij actief cultiveerde en die hij haar toedient in doses die ze niet kan waarnemen. Ze dacht dat ze zich stabiel voelde worden. Ze dacht dat het aan hem lag – zijn aanwezigheid, zijn manier van luisteren, het feit dat hij zei wat anderen niet zeiden.

Ze wist niet dat het zijn cadeau was.

Ze wist niet dat hij de reden was dat ze elke keer dat ze in zijn bijzijn kalmeerde, dat deed.

Ze kon niet iets kiezen wat ze niet had gezien.

En hij – Nikos Vasilis, die twintig jaar geleden uit schaamte regels had opgesteld voor precies dit soort situaties, die had gezworen nooit opzettelijk de emoties van anderen te beïnvloeden – keek na het telefoontje op zijn telefoon, zag haar naam op het scherm en voelde iets wat hij zich niet zonder kon voorstellen.

Hij was blij toen ze belde.

Echt gelukkig - niet de oppervlakkige voldoening van een cadeau dat goed uitpakte, maar het echte, intense, gevaarlijke geluk van iemand die een ander vindt en denkt dat ze die persoon wil behouden.

En hij hield van haar.

Niet met ketenen. Niet met dwang.

In vrede.

Met kalmte.

Met een gave die hij nooit had mogen gebruiken voor iemand die hij niet los kon laten.

Hij legde zijn telefoon neer.

Hij keek naar de stad.

Hij dacht aan de teller die hij bij vijf had laten stoppen, maar die nu nog maar twee cijfers had.

Hij dacht aan haar stem, die had gezegd: Ik weet niet wat ik zonder jou zou doen.

Hij dacht na over hoe het zou voelen als hij ermee zou stoppen.

Toen hij zich terugtrok.

Toen hij haar volledig met rust liet – haar emoties, haar frequentie, haar gedachten – en gewoon naast haar ging zitten als een gewone man zonder bijzondere gaven.

Ze zou het voelen.

De stilte zou er zijn.

Ze zou niet weten wat er ontbrak, maar ze zou wel weten dat er iets ontbrak.

En dat was misschien wel het ergste bewijs van wat hij had gedaan: niet dat ze afhankelijk was geworden, maar dat de afhankelijkheid zo diep geworteld was dat het verbreken ervan pijn zou doen.

Hij had haar gerepareerd.

En hij wist niet hoe hij haar ongerepareerd kon laten.

Hoofdstuk 8

Het begon met haar hand.

Ze hadden op een dinsdagavond een wijnbar gevonden - niet gepland, zoals de meeste dingen tussen hen niet gepland waren, maar gewoon gebeurd, de organische groei van twee mensen die steeds meer tijd met elkaar wilden doorbrengen. Ze hadden twee glazen gedronken en gepraat over zijn werk, over een gebouw in het stadscentrum dat hij aan het restaureren was, een negentiende-eeuws pand waarvan de oorspronkelijke gipsornamenten verborgen bleken te liggen onder zeven lagen verf.

Ze vroeg of hij foto's had.

Hij had zijn telefoon gepakt.

Ze had zich naar hem toe gebogen om het scherm beter te kunnen zien – dichtbij, dichterbij dan normaal, haar schouder tegen de zijne. En terwijl ze naar het beeld keek, had ze haar hand op zijn arm gelegd. Niet bewust. De handeling van iemand die zich stabiliseert wanneer ze voorover buigt, de automatische greep die geen betekenis had.

Maar hij had het wel gevoeld.

Haar hand op zijn onderarm, warm door de stof van zijn mouw, de druk van vijf vingers die niets vroegen maar alles veranderden.

Hij had zich niet bewogen.

Ze had de foto bekeken. Ze had vragen gesteld over de versiering, over de techniek van het blootleggen, over hoe je wist wat eronder zat voordat je begon.

Hij had geantwoord.

Zijn stem klonk normaal.

Innerlijk voelde ik iets scherp en heets – niet vanwege zijn gave, niet vanwege haar frequentie, maar puur fysiek, de simpele biologische reactie van een man die aangeraakt wordt door een vrouw die hij wil aanraken.

"Dat is prachtig," dacht ze terwijl ze naar de foto keek. "Hoe iets bewaard kan blijven onder al die lagen. Hoe het is, zelfs als niemand het weet."

Ze had haar hand teruggetrokken.

Hij had zijn telefoon weer teruggelegd.

Ze waren doorgedaan met drinken.

Maar er was iets veranderd in de kamer - een subtiele verschuiving in de lucht, de temperatuur van iets dat langzaam een naam begon te krijgen.

Ze liepen terug door de stad.

November had die week zijn ware aard laten zien - het was koud op een manier die betekende dat de kou van een seizoen definitief was geëindigd, niet langer de zachte overgang van oktober. Lena had haar sjaal strakker om zich heen getrokken en hij had zijn pas iets aangepast aan die van haar, een beetje langzamer, omdat ze langzamer liep dan ze dacht.

Ze heeft vanavond veel nagedacht.

Hij hoorde het – niet altijd de inhoud, want die was door de wijn wat vaag geworden, maar wel de toon. De warme, verwarde toon van iemand die iets voelt maar het nog geen naam heeft gegeven.

"Nikos," zei ze.

"Ja."

"Mag ik u iets vragen?"

"Altijd."

Ze keek recht vooruit. De straat was leeg, op de aarde van een late fietser na, zijn licht een oranje stip die door de duisternis bewoog.

'Ben je wel eens bang?' vroeg ze.

Hij keek haar aan. "Waarom?"

"Niet specifiek voor iets." Ze zocht naar de juiste woorden. "Gewoon bang. Voor hoe dingen gaan. Voor wat er mis kan gaan met dingen die goed zijn."

"Met dingen die goed zijn," hoorde hij haar denken. En vervolgens, dieper: "met mensen die je niet wilt missen."

"Soms," zei hij eerlijk.

"Hoe ga je daarmee om?"

Hij dacht na. De eerlijke versie was: ik hoor de gedachten van anderen en daardoor weet ik te veel over hoe mensen falen, opgeven en weggaan, en dat maakt de angst groter dan die voor de meesten is. Maar dat kon hij niet zeggen.

"Ik herinner mezelf eraan dat angst voor verlies betekent dat er iets te verliezen valt," zei hij. "Dat is op zich al iets."

Ze keek hem aan.

'Dat is op zich al iets', herhaalde ze in gedachten, en hij hoorde hoe ze het omdraaide, hoe ze het proefde.

"Je zegt dingen die blijven hangen," zei ze.

"Dat klinkt als een klacht."

"Het is geen klacht." Ze glimlachte - hij zag het in zijn ooghoek. "Het is een constatering."

Ze liepen verder.

Ze stopten op de hoek van haar straat. Dit was inmiddels een ritueel geworden: de plek waar ze uit elkaar gingen, de tien seconden afscheid die elke keer net iets langer duurden dan de keer ervoor.

Ze draaide zich naar hem toe.

In het licht van de straatlantaarn boven hen zag ze er anders uit dan overdag - zachter, de scherpe kantjes van haar dagelijkse beslommeringen minder aanwezig. Ze keek naar hem op en hij zag in haar ogen iets wat hij ook in haar gedachten hoorde: de specifieke aarzeling van iemand die iets wil zeggen, maar niet zeker weet of ze daar wel recht op heeft.

Ik wil hem niet laten gaan, dacht ze. Simpel. Rechtstreeks. De eerlijkheid van een onbewuste gedachte. Ik wil dat hij nog even blijft.

Hij verhuisde.

Niet veel - een fractie naar haar toe, de minimale aanpassing van iemand die de afstand tussen hen iets kleiner maakt. Genoeg om te zeggen: ik ga voorlopig niet weg.

Ze ademde uit.

"Bedankt voor vanavond," zei ze.

"Ik heb niets gedaan."

"Je was er net nog." Ze keek hem aan. "Soms is dat genoeg."

Hij wist niet wat hij moest zeggen.

Ze stak haar hand uit – dit keer niet naar zijn arm, maar naar zijn hand, een kort, licht contact, haar vingers die de zijne raakten en meteen weer loslieten. Het gebaar van iemand die een grens aftast en terugdeinst voordat ze zeker weet wat ze heeft aangeraakt.

'Goedenacht,' zei ze.

"Goedenacht, Lena."

Ze liep haar straat in.

Hij bleef staan tot hij haar voetstappen niet meer hoorde.

Vervolgens bleef hij nog een minuut staan.

Zijn hand, op de plek waar ze hem had aangeraakt.

Hij hoorde haar gedachten nog steeds - vaag, omdat de afstand groter werd, maar nog steeds aanwezig, de frequentie die hij nu herkende als zijn eigen hartslag.

Ik denk dat ik verliefd op hem aan het worden ben, hoorde hij.

En daarna niets meer, omdat ze te ver weg was.

Hij stond in de novemberkou op de hoek van haar straat en voelde het verlangen als iets zwaars en tegelijkertijd prachtigs in hem neerdalen.

Ik denk dat ik verliefd op hem aan het worden ben.

Hij had alles gedaan wat hij kon.

En hij had er niets aan gedaan.

Dat was de paradox die hem die nacht wakker hield: de onmogelijke vraag of wat zij voelde echt was of door hem verzonnen. Of de grens tussen die twee nog bestond. Of hij er nog steeds was, die grens.

Hoofdstuk 9

Hij had een systeem gebouwd.

Niet bewust, of gedeeltelijk bewust, was hij genoodzaakt te erkennen dat sommige architectuur opzettelijk was, zelfs als je deed alsof die organisch was ontstaan. Maar hij had een systeem van rechtvaardigingen opgebouwd, een constructie zo solide en zo verfijnd dat hij er soms bijna zelf in geloofde.

De rechtvaardigingen waren als volgt:

Ten eerste: ik verander haar mening niet. Ik beïnvloed haar emoties, maar gedachten en emoties zijn niet hetzelfde. Emoties zijn vluchtig, tijdelijk, ze komen en gaan ongeacht of ik er iets mee doe. Ik verkort alleen de duur van de moeilijke periode.

Ten tweede: ze is er beter van geworden. Objectief meetbaar beter – ze slaapt beter, ze werkt beter, ze heeft Joost een keer over iets kleins aangesproken. Als ik haar had laten gaan, als ik nooit iets had gedaan, zou ze nog steeds in dezelfde neerwaartse spiraal terecht zijn gekomen. Is het echt zo erg als het resultaat goed is?

Ten derde: ze kiest er zelf voor om hier te zijn. Ik dwing haar nergens toe. Ze belt me. Soms neemt ze zelf het initiatief. Ze legt haar hand op mijn arm. Ze zegt dat ze niet wil gaan. Dit zijn haar keuzes.

Hij had de rechtvaardigingen opgeschreven - letterlijk, in een notitieboekje dat hij in de bovenste lade van zijn bureau bewaarde, omdat hij geloofde dat het opschrijven van dingen een manier was om ze te beheersen, in plaats van andersom.

Hij las ze zaterdagmorgen terug.

Hij zag meteen de gaten.

Een dubbele misser: hij had haar emoties voldoende en vaak genoeg beïnvloed, waardoor ze haar gedachten daarna had bijgesteld. Emoties sturen gedachten. Gedachten bepalen keuzes. Er was geen scheiding tussen emotie en gedachte, er was een continu systeem, en hij had in dat systeem ingegrepen.

Een kloof in tweeën: het resultaat was goed voor haar, zoals hij het definieerde. Maar wie was hij om te bepalen wat goed voor haar was? Joost deed hetzelfde – Joost besloot ook wat goed voor haar was en handelde daarnaar. Het enige verschil

was de intentie, en intentie is het meest zelfbedrieglijke onderdeel van elke morele redenering.

De kloof in drievoud: ze koos hem. Maar ze koos een versie van hem die ze niet kende. Ze koos voor een gevoel dat deels door hem was gecreëerd. Een keuze zonder volledige informatie is geen vrije keuze.

Hij sloot het notitieboekje.

Hij stond op. Liep naar de keuken. Zette koffie.

Hij dacht aan haar hand op zijn arm.

Naar haar vingers die de zijne hadden aangeraakt op de hoek van haar straat.

Ik denk dat ik verliefd op hem aan het worden ben.

Het systeem was nutteloos als hij eerlijk was - en hij probeerde eerlijk te zijn, het was het minste wat hij zichzelf kon gunnen na alles wat hij haar al had ontzegd. Het systeem was nutteloos omdat hij het niet had gebouwd om zichzelf tegen te houden. Hij had het gebouwd om door te gaan.

Dat was het verschil.

Een systeem van rechtvaardigingen dat je opbouwt om te stoppen, ziet er anders uit dan een systeem dat je opbouwt om vooruit te komen. Nu hij ernaar keek, herkende hij het verschil. Hij had het verschil altijd al herkend.

Hij schonk zijn koffie in.

Zijn telefoon trilde.

Lena: Goedemorgen. Heb je wel eens zin om naar de markt te gaan? Er is een boekenmarkt twee straten verderop.

Hij bekeek het bericht.

Hij dacht aan het notitieboekje in de la.

Hij dacht aan een hole-in-one op nummer drie: een keuze maken zonder volledige informatie is geen vrije keuze.

Hij typte: Hoe laat?

De markt was druk, zoals je dat op zaterdagmarkten ziet: mensen die ergens heen wilden maar geen haast hadden, de aangename chaos van mensen die langs

kraampjes vol spullen slenterden die ze niet nodig hadden, maar misschien wel wilden hebben.

Lena droeg een jas die hij niet kende - langer dan haar andere jassen, donkerrood, zo'n jas die je draagt op dagen dat je wat meer opvalt dan normaal. Hij had het opgemerkt, maar er niets van gezegd en erover nagedacht.

Ze liepen langs de kraampjes.

Ze pakte boeken op, las de achterflap en zette de meeste weer terug. Ze deed het in het tempo van iemand die veel leest en weet wat ze zoekt – niet bladerend, maar selecterend, met een snelle en trefzekere blik.

Hij keek naar haar handen op de boeken.

'Deze,' zei ze, en ze hield een boek omhoog. Een roman, met een donkerblauwe kaft en goudkleurige letters. 'Ken je hem?'

Hij las de titel. Hij kende hem – hij had hem drie jaar geleden gelezen, zo'n boek dat je op een onverwachte manier bijblijft. "Ja."

"Goed?"

"Dat hangt ervan af wat je zoekt." Hij keek haar aan. "Het is niet makkelijk."

"Ik lees niet voor mijn gemak."

Dat weet ik, dacht hij.

Ze kocht het boek.

Ze liepen verder.

Hij bleef staan bij een kraam met oude prenten - architectuurschetsen uit de negentiende eeuw, technische tekeningen van gebouwen die er nog stonden en gebouwen die allang verdwenen waren. Hij boog zich eroverheen, zijn aandacht volledig gericht op de tekeningen, en voor het eerst die ochtend was hij niet bij haar.

Niet met zijn gave. Niet met zijn aandacht.

Hij was gewoon met de tekeningen bezig.

Ze stond naast hem.

Ze zei niets.

Na een tijdje zei ze: "Dit is de eerste keer dat ik je aan iets anders zie denken dan aan het gesprek."

Hij keek op.

Ze glimlachte - niet de glimlach die ze gebruikte toen ze het meemaakte, maar haar echte, asymmetrische glimlach.

"Architectuur," zei hij, bijna als een verontschuldiging.

"Je hoeft je niet te verontschuldigen voor het feit dat je iets mooi vindt." Ze keek naar de tekeningen. "Het staat je goed."

Hij ziet er anders uit als hij vergeet naar zichzelf te kijken, dacht ze. Jonger. Zachter.

Hij keek nog eens naar de tekeningen.

Ze stonden schouder aan schouder.

Hij deed niets.

Niet zijn gave, niet zijn rust, niet zijn aanwezigheid op de manier die invloed had. Hij stond gewoon naast haar bij een kraam op een zaterdagmarkt en bekeek tekeningen van gebouwen.

En het was leuk.

Ongecompliceerd en prettig op een manier die hem deed beseffen hoe lang het geleden was dat hij iets ongecompliceerds had ervaren.

Dit, dacht hij. Dit is wat ik wilde.

Normaal. Zonder zijn gave. Zonder de kortste weg.

Het duurde tien minuten.

Toen moest ze denken aan Joost - een e-mail die ze die ochtend had ontvangen voordat ze de deur uitging, een reactie van drie regels die vijf dingen zei die hij niet letterlijk had uitgesproken, maar wel bedoelde. Hij had het in haar stem gehoord, de vertrouwde toon van iets dat haar diep aantrok.

Hij voelde de reflex.

De automatische reflex om de ruimte naast haar stiller te maken.

Hij hield hem tegen.

Een seconde.

Twee seconden.

Doe het niet, zei hij tegen zichzelf.

Drie seconden.

Ze zuchtte naast hem. Klein, bijna onhoorbaar, de zucht van iemand die iets uitstelt.

Niet nu, dacht ze. Later. Nu is het markt.

Ze heeft het zelf gedaan.

Hij had niets gedaan en zij had het zelf gedaan.

Hij stond bij de kraam en voelde iets wat hij niet goed kon benoemen - een mengeling van opluchting en schaamte, het specifieke gevoel van iemand die ontdekt dat de ander zonder hem kan en zich afvraagt hoe lang hij dat al wist.

Hoofdstuk 10

Lena had een lijst.

Ze hield geen echte lijstjes bij van dit soort dingen - ze was niet het type voor lijstjes over mensen, ze had te veel vriendinnen gezien die lijstjes over mannen bijhielden en het werd er alleen maar erger van. Maar in haar hoofd was er iets dat op een lijstje leek: dingen over Nikos die ze niet kon verklaren.

Ten eerste: hij wist altijd wanneer ze iets niet wilde zeggen.

Niet opdringerig zoals mensen die net zo lang vragen tot ze iets loslaten – hij vroeg niet. Hij wachtte. En de aard van zijn wachten was anders dan die van anderen. Anderen wachtten ongeduldig, hun volgende vraag al klaar. Hij wachtte alsof hij het antwoord al wist en het alleen maar van haar wilde horen op het moment dat zij het wilde.

Twee: de vrede.

Ze had er al over nagedacht - meer dan eens, op avonden dat ze na een avond met hem thuiskwam en merkte dat de spanning van de dag was verdwenen op een manier die niet volledig te verklaren was door goed gezelschap. Ze had vrienden met wie ze ook goed gezelschap had. Ze sliep niet beter na een avond met Noor van haar werk. Ze miste de rest van de wereld niet minder na een kop koffie met haar zus.

Maar na hem.

Na hem werd de wereld stiller.

Ze had het omschreven als zijn persoonlijkheid: hij was stil, hij was grondig, hij was het type dat ruimte maakte voor stilte zonder dat het ongemakkelijk voor hem was. Dat was een logische verklaring.

Maar er was iets aan die vrede dat belangrijker was dan de persoonlijkheid van de persoon.

Ze kon het niet goed onder woorden brengen. Het was alsof de rust niet alleen naast haar was, maar ook in haar – alsof ze niet alleen kalmer werd in zijn gezelschap, maar alsof er daadwerkelijk iets in haar veranderde, een soort reset die ze thuis niet voor elkaar kreeg, hoe hard ze het ook probeerde.